

Terveydeksi -ohjelma: nuorten terveyden lukutaidon ja tunnetaitojen kehittäminen -työryhmä

Asettaminen

Sosiaali- ja terveysministeriö asettaa nuorten terveyden lukutaidon ja tunnetaitojen kehittäminen -työryhmän. Työryhmän tehtävänä on toteuttaa pääministeri Orpon hallitusohjelman Terveydeksi – kansallinen terveys- ja hyvinvointiohjelman poikkihallinnollista työtä. Työryhmä kehittää vaikuttamistoimia ja koulutussisältöjä hyödyntämällä olemassa olevia materiaaleja ja toimintamalleja, jotka tukevat nuorten terveyden lukutaitoa (ml. kriittinen lukutaito) sekä tunnetaitoja (ml. empatiataidot).

Toimikausi

Työryhmän toimikausi on 1.12.2025- 31.3.2027.

Tausta

Orpon hallituksen ohjelmaan sisältyvä kansallinen terveys- ja hyvinvointiohjelma Terveydeksi tähtää kansansairauksien ja niiden riskitekijöiden vähentämiseen, työ- ja toimintakyvyn lisäämiseen sekä terveyserojen kaventamiseen vuoteen 2028 mennessä. Ohjelman tavoitteena on myös vähentää sosiaali- ja terveyspalvelujen tarvetta pitkällä aikavälillä.

Poikkihallinnollinen ohjausryhmä on valinnut toimenpiteet ohjelman toimeenpanosuunnitelmaan tieteellisen asiantuntijaryhmän ehdotuksen pohjalta. Toimenpidekokonaisuudet sisältävät poikkileikkaavasti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen keinoja. Toimenpiteiden valinnassa on otettu huomioon se, että niiden voidaan olettaa vähentävän väestöryhmien ja alueiden välisiä eroja terveydessä ja hyvinvoinnissa. Rahoitusta kohdennetaan hankehakuihin, hankintoihin ja työryhmien työskentelyyn mukaan lukien materiaalien valmistelu, levittäminen ja toimeenpanon tuki. Yksi toimenpiteistä on ”kehitetään nuorten terveyden lukutaitoa ja tunnetaitoja” – asiantuntijatyöskentelyn toteuttaminen ja työryhmän asettaminen tehtävään.

Terveyden lukutaito (ml. kriittinen lukeminen) ja tunnetaidot ovat keskeisiä nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistäjiä, joiden puute voi asettaa nuoret eriarvoiseen asemaan suhteessa terveyteen, hyvinvointiin ja osallisuuteen. Terveyden lukutaito on kykyä hankkia, ymmärtää, arvioida ja soveltaa terveyteen liittyvää tietoa terveyden ylläpitämiseksi ja edistämiseksi, ja sen puute on yhdistetty epäsuotuisaan terveystyöskentelyyn, psykosomaattisiin oireisiin ja alhaiseen koettuun terveyteen. Nykyajan yhä kompleksisemmat tietoympäristöt haastavat nuorten terveyteen liittyvää päätöksentekoa ja korostavat kriittisen lukemisen merkitystä: nuorten on osattava arvioida tiedon luotettavuutta ja tarkoituksellisuutta erottaakseen luotettavan tiedon virheellisestä tai harhaanjohtavasta, mikä vähentää riskiä altistua virheelliselle terveysinformaatiolle ja sen kielteisille vaikutuksille. Lisäksi tunnetaidot tukevat nuoria tunnistamaan ja säätämään omia tunteitaan, rakentamaan sosiaalisia suhteita ja vahvistamaan osallisuuden kokemusta. Näiden taitojen keskeinen osa-alue ovat

VN/34110/2025
VN/34110/2025-STM-1

empatiataidot, jotka auttavat ymmärtämään muiden tunteita ja näkökulmia sekä toimimaan rakentavasti vuorovaikutustilanteissa. Empatiataitojen puute voi lisätä psyykkisiä oireita, heikentää ihmissuhteita ja altistaa epäterveellisille valinnoille.

Tavoitteet

Työryhmän tavoitteena on edistää kansallisen terveys- ja hyvinvointiohjelman tavoitteita. Työryhmä luo tilannekuvan nuorten terveyden lukutaidon (ml. kriittisen lukutaidon) ja tunnetaitojen tasosta hyödyntämällä olemassa olevia tutkimusaineistoja. Lisäksi kartoitetaan ja kootaan olemassa olevia koulutussisältöjä, toimintamalleja ja mahdollisia politiikkasuosituksia, jotka tukevat näiden taitojen vahvistamista. Kartoituksen pohjalta laaditaan suunnitelma materiaalien ja toimintamallien soveltamisesta, kehittämisestä ja hyödyntämisestä valitulle kohderyhmälle, erityisesti nuorille, joilla osaaminen on heikkoa. Tavoitteena on tukea nuorten terveyttä, hyvinvointia ja osallisuutta sekä edistää osaamiseen liittyvää yhdenvertaisuutta ja vähentää siitä johtuvaa terveyden ja hyvinvoinnin eriarvoisuutta.

Työryhmän tehtävät

- Laatia suunnitelma, miten ryhmälle asetetut tavoitteet saavutetaan ja tehtävät toteutetaan.
- Laatia em. suunnitelmaan pohjautuva budjetti käytettävissä olevan rahoituksen käytöstä mahdollisimman vaikuttavasti.
- Työryhmä tuottaa loppuraportin, joka luovutetaan 03/2027 mennessä.
- Työryhmä kuulee työssään alan asiantuntijoita ja keskeisiä sidosryhmiä.
- Työryhmä tunnistaa heikommassa asemassa olevia nuoria ja varmistaa heidän näkökulmiensa huomioimisen työskentelyssä, hyödyntäen olemassa olevia ryhmiä ja verkostoja.
- Työryhmä voi teettää työnsä kannalta tarpeellisia selvityksiä sekä järjestää kuulemistilaisuuksia ja seminaareja.

Tarkemmat kuvaukset:

- Työryhmän tehtävänä on kartoittaa nuorten terveyden lukutaidon (ml. kriittinen lukutaito) sekä tunnetaitojen (ml. empatiataidot) nykytilaa ja niihin vaikuttavia tekijöitä yhteistyössä asiantuntijoiden ja nuorten kanssa. Selvitystyössä hyödynnetään olemassa olevia aineistoja, mutta samalla varmistetaan, että myös haavoittuvassa asemassa olevien nuorten ääni tulee kuulluksi.
- Työryhmä tarkastelee nuorten terveyden lukutaitoa, (ml. kriittistä lukutaitoa ja tunnetaitoja vahvistavaan koulutukseen liittyviä kehittämistarpeita, mukaan lukien opettajankoulutuksen tarpeet.
- Työryhmä tuottaa suunnitelman koulutussisältöjen hyödyntämiseksi, erityisesti heikon terveyden lukutaidon omaaville nuorille.
- Työryhmä tuottaa suunnitelman koulutussisältöjen pilotoinnista ja levittämisestä nuorten elinympäristöihin.
- Työryhmä tuottaa ehdotuksen rakenteellisista ratkaisuista nuorten terveyden lukutaidon (ml. kriittisen lukutaidon) ja tunnetaitojen edistämiseksi.

VN/34110/2025
VN/34110/2025-STM-1

- Työryhmä laatii suunnitelman toimien seurannasta ja vaikutusten arvioinnista yhteistyössä Terveystieteiden tutkimuskeskityksen kanssa. Arvioinnissa huomioidaan muun muassa viestinnän vaikuttavuus ja sukupuolten tasa-arvo.

Työryhmän jäsenet

Puheenjohtaja: Leena Paakkari, apulaisprofessori, Jyväskylän yliopisto
Varapuheenjohtaja: Tiina Ristikari, toimitusjohtaja, Väestöliitto ry

Työryhmä toimii kahdessa kokoonpanossa: valmistelu- ja koordinaatioryhmänä sekä laajempaan asiantuntijaryhmänä.

1.Valmistelu- ja koordinaatioryhmä

Valmistelu- ja koordinaatioryhmä vastaa työryhmän toiminnan suunnittelusta, käytännön valmistelusta ja toimeenpanon seurannasta. Ryhmä kokoontuu säännöllisesti.

Valmistelu- ja koordinaatioryhmään nimetään seuraavat jäsenet:

Marjo Kurki, kehitysjohtaja, ITLA
Minna Torppa, professori, Jyväskylän yliopisto
Minna Järvinen, toiminnanjohtaja, Kehittämiskeskus Opinkirjo
Tanja Tasala, erityisasiantuntija, sosiaali- ja terveysministeriö

2.Laajempi asiantuntijaryhmä

Laajempi asiantuntijaryhmä koostuu valmistelu- ja koordinaatioryhmän jäsenistä sekä erikseen nimetyistä asiantuntijoista. Ryhmä kokoontuu harvemmin kuin valmistelu- ja koordinaatioryhmä, tarpeen mukaan.

Laajempaan asiantuntijaryhmään nimetään (valmistelu- ja koordinaatioryhmän lisäksi) seuraavat jäsenet:

Nina Tatti, opetusneuvos, Opetushallitus
Matti Hursti, Sivistysjohtaja, Ylöjärven kaupunki
Sini Latvala, virka-apulaisrehtori, Puistopolun peruskoulu, Helsingin kaupunki
Marja Kokkonen, yliopistonlehtori, Jyväskylän yliopisto
Ilona Mäki, projektipäällikkö, Ensi- ja turvakotien liitto
Tatu Törmänen, nuorisotyön vastaava, Espoon kaupunki
Pia Pastinen, psykiatrinen sairaanhoitaja, Ankkuriryhmä, Helsingin poliisilaitos

VN/34110/2025
VN/34110/2025-STM-1

Tekninen sihteeri: Assistentti, Eeva Kankaanpää, sosiaali- ja terveysministeriö, toimintakyky-yksikkö

Työryhmä voi tarvittaessa täydentää kokoonpanoaan asiantuntijajäsenillä.

Työryhmän kokoonpano ei täytä naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 a §:ssä asetettuja vaatimuksia. Työryhmään kutsuttujen henkilöiden kohdalla painottui osaaminen työryhmän alasta. Poikkeamiselle on lain 4 a §:n 1 momentissa tarkoitettut erityiset syyt.

Kustannukset ja rahoitus

Työryhmä työskentelee virkatyönä. Työryhmä päättää kokouspalkkioiden maksusta. Päivärahoja ei makseta.

Työryhmän määrittämistä erillistehtävistä voidaan maksaa korvaus.

Työryhmän käytettävissä on 250 000 €, jonka käytöstä työryhmä laatii budjetin, joka hyväksytetään STM:ssä.

Työryhmän kustannukset korvataan sosiaali- ja terveysministeriön momentilta 33.03.31.

Uudenmaan ulkopuolelta työryhmän kokouksiin matkustaville työryhmän jäsenille ja asiantuntijoille korvataan matkakulut valtion matkustussäännön mukaisesti. Kokouksiin osallistuminen pyritään mahdollistamaan myös etäyhteyksin.

Hankkeeseen käytettävä työaika kirjataan sosiaali- ja terveysministeriön osalta toiminnoille 5 500 500 200 (Hallitusohjelman valmistelu ja seuranta).

Kansliapäällikkö

Veli-Mikko Niemi

Esittelijä

Heli Hätönen

Jakelu Asettamispäätöksessä mainitut

Tiedoksi STM Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso
erityisavustaja Hannu Peurasaari
erityisavustaja Nuutti Hyttinen
STM Yhteisöt ja toimintakyky –osasto
STM APO/OHO/TUTO/YTO Talousasiat

VN/34110/2025-STM-1

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: